

De laatste echt gelukkige dagen
'Het was de laatste keer dat ik Jordy heb gesproken'

'Zijn jullie al zover om te vertrekken?' vroeg Jordy. Het liep tegen de avond en onze koffers stonden inmiddels beneden klaar om in de auto gezet te worden. 'Hoezo?' vroeg ik. 'Heb je haast?'

'Nou, ik wil wel graag weer op tijd thuis zijn, want ik heb vanavond een afspraakje'. Dat laatste wisten wij allang. Het was ontroerend zoals Jordy mij eerder op de dag had gevraagd hoe hij het hier romantisch kon maken.

'Want straks komt mijn meisje hierheen. Ik haal haar op en dan blijft ze tot zondagmiddag'. Een mooie film, wat lekkers en kaarsen had hij al aangerukt. Het was duidelijk, mijn oudste zoon was tot over zijn oren verliefd.

'Als jullie terugkomen van vakantie stel ik haar aan jullie voor', zo werd ons beloofd. Daar waren we erg benieuwd naar, niet voor niets was zijn meisje de laatste weken gespreksonderwerp nummer één voor Jordy.

Tegen zessen in de avond gingen dan eindelijk de koffers de auto in. Op weg naar Schiphol zat Jordy voluit te praten, terwijl hij zelf achter het stuur van onze auto zat. Zijn rijbewijs had hij nog niet zolang, waardoor we het zelf ook wel heel bijzonder vonden dat hij ons weg kon brengen. Af en toe keek ik zo stiekem naar hem en dan telkens weer vervuld met trots. Je zoon zo volwassen zien worden, wat een prachtig fenomeen is dat toch.

Ruim op tijd waren we op Schiphol, want dat is niet zover bij ons vandaan. Een klein kwartiertje rijden met de auto, dan had je het wel gehad. Onze spullen gingen een karretje op, we waren niets vergeten.

'Kijk je goed uit?' kon ik niet nalaten om toch nog even te vragen.

Het bekende antwoord 'Ja-a', zal menig moeder bekend in de oren klinken. Ik keek nog een keertje naar hem en opnieuw schoot het door me heen dat hij inmiddels al zo groot was. Niet meer van mij afhankelijk, zijn eigen leven leidend, met een beroep dat hij met trots uitoefende. Een stukje langer dan ik, waardoor hij op me neerkeek.

'Geniet ervan, mam', zei hij. Een knuffel werd mijn deel. 'En jij ook genieten, Peter', waren zijn afscheidswaarden aan hem, waarbij zoals volwassen mannen vaak gewoon zijn, stevig de handen werden gedrukt en op de schouders werd geklopt.

We draaiden ons om zodat we de weg naar de ingang konden oversteken, toen Jordy plotseling nogmaals op mij afkwam. Met volle verbazing ontving ik nog een keer een knuffel. Dat was gek. Jordy was sinds zijn puberteit naar mij toe niet

meer zo aanhalig, hoewel dat gelukkig wel weer aan het veranderen was, zoals nu wel bleek.

‘Veel plezier en echt genieten, jullie hebben het verdiend’, waren op dat moment letterlijk zijn woorden aan mij. ‘Dag mam’, voegde hij eraan toe.

Het zijn de laatste woorden die ik hem heb horen uitspreken. Nu nog kan ik zijn armen om me heen voelen waarbij hij mij stevig vasthield. Zijn stoppelbaardje wrijvend tegen mijn wang, een kus op mijn andere wang. Er kwam nog een zwaai en een laatste blik.

Tja, zijn stoppelbaardje, dat was wat. In een bepaald model wilde hij het hebben. Vrijdags stond hij nog in de keuken met zijn scheermes met het verzoek of ik het maar even in de goede vorm wilde brengen. Grappig was het dat hij, terwijl ik zijn gezicht aan het scheren was, volop verhalen tegen mij vertelde. Eigenlijk zijn dat van die heerlijke intieme momenten, je zou je daar constant van bewust moeten zijn. Ik weet nog dat ik met een droog scheermesje aan de gang wilde gaan, maar dat mocht niet, want daar kreeg hij rode uitslag van.

‘En voor maandagmorgen moet ik het er helemaal af hebben’, vertelde hij.

‘Waarom sta ik dan nu zoveel moeite te doen?’ probeerde ik nog, het antwoord eigenlijk wel wetend.

‘Je weet toch dat ik mijn meisje van het weekend ga zien, maar maandag ga ik weer aan het werk’.

Ja, dat wist ik. Veertien dagen lang was Jordy thuis geweest, hij had vakantie gehad. Heerlijk, want zoveel zag ik hem tegenwoordig niet meer. Slechts in het weekend was hij thuis en dan was hij meestal met vrienden op pad. De rest van de week woonde hij in de kazerne.

‘Ik blijf het stom vinden’, ging hij verder. ‘Ik wil een baardje en als je eens wist wat ik daar aan formuleren voor moet invullen. Zolang mijn commandant geen toestemming geeft mag ik het niet laten staan. Bij elk appèl moet mijn gezicht weer glad zijn’, zo briepte hij nog even door.

Ach, hij mopperde wel vaker over de regeltjes van het leger, maar ondertussen vond hij zijn werk maar wat leuk. Boordschutter op het 25 mm kanon was hij nu, hij stond paraat om uitgezonden te worden. Tegen zijn zin in zou hij in december naar Curaçao vertrekken. Dat wilde hij niet, Jordy wilde zo snel mogelijk naar Afghanistan. Zelf was ik maar wat blij met deze uitzending, al die oorlogsgebieden zag ik helemaal niet zo zitten.

Ik kan me herinneren dat Peter en ik, nadat we hadden ingecheckt, nog met verwondering over het spontane afscheid van Jordy hebben nagepraat. Maar wij hadden er allebei een fijn gevoel over. We voelden ons goed en hadden echt zin in de vakantie. Een hectische tijd hadden we achter de rug. Bij Peter was het erg druk geweest op zijn werk en zelf was ik in het najaar hiervoor aan mijn grote droom van een eigen bedrijfje begonnen. De meeste weekenden waren de afgelopen tijd ook opgegaan aan werken en de wekker die vaak rond vier uur al afliep, waren we nu wel even zat. De week die voor ons lag wilden we lekker lui doorbrengen om weer nieuwe energie op te doen voor de komende tijden. Niet

heel toevallig was het dat we precies in deze week gingen. Een jaar daarvoor waren we getrouwd en het leek ons wel wat om dit in een zonnig land samen te vieren.

Over de thuissituatie maakten we ons helemaal geen zorgen. Jordy moest gewoon weer gaan werken en Jeroen vermaakt zich altijd prima als hij alleen is. Hij vond het wel jammer dat hij naar school moest, want hij bleef natuurlijk liever die hele week thuis. Met zijn bijna achttien jaar was Jeroen op dat moment heel goed in staat om voor zichzelf te zorgen, vaak gaf hij daar zelfs de voorkeur aan. Van jongs af aan was hij altijd al erg zelfstandig geweest. Samen hadden de broers de weekenden al ingedeeld, want beiden wilden ze genieten van het hebben van het huis voor zich alleen. Zonder dat wij in de weg zouden kunnen lopen waren de plannen voor feesten al gemaakt. Dit werd niet zo hardop tegen ons verteld, maar natuurlijk wisten we dat wel. Het maakte ons niet zoveel uit. Van eerdere ervaringen wisten we dat we bij thuiskomst alles weer netjes en opgeruimd aan zouden treffen.

Op het vliegveld hebben we uren zitten wachten, er was een grote vertraging. Rond middernacht konden we eindelijk vertrekken. In een groot toestel dat bestemd is voor ruim tweehonderd passagiers, zaten we daar met maar veertien mensen in. Dat was wel apart, het leek wel een privévlucht. Uiteindelijk kwamen we pas middenin de nacht in het hotel aan waar we hoopten op wat te eten en drinken, maar jammer genoeg was dat rond dat tijdstip niet meer te krijgen. Dat was een beetje vervelend, we hadden van de lange reis best honger gekregen. Na het inchecken zijn we direct doorgedaan naar onze kamer om lekker te gaan slapen. Bij binnenkomst waren we blij verrast, de kamer was mooi aangekleed en op het bed lag een krans van bloemen. Gelukkig stond er ook een mandje met fruit en een welkomstdrankje. Zo hadden we het een jaar eerder al gehoopt te krijgen toen we daadwerkelijk op huwelijksreis gingen. Doordat het toen allemaal nogal tegenviel hadden we nu opnieuw zo'n reis geboekt. Met wat er op de kamer voor ons klaarstond hadden we nu toch nog even wat lekkers.

Zoals we altijd doen als we weg zijn, hebben we alle vier de kinderen een sms gestuurd dat we goed aangekomen waren. Dat is een stilzwijgende afspraak die we eigenlijk altijd wel uitvoeren, ongeacht het tijdstip van de dag. Hetzelfde doen zij ook als ze weggaan, altijd ontvangen we wel een bericht dat de aankomst goed is. Ondanks het late uur kregen we al snel een antwoord terug van zowel Manon en Patriek, de dochter en zoon van Peter, als van Jordy en Jeroen, mijn beide kinderen.

De sms die we van Jordy terugkregen staat nog altijd in de telefoon opgeslagen. *'Mooi, gelukkig dat alles goed is. Hier gaat ook alles goed. Groetjes, Jordy en Stephanie'*.

Terugblikkend is dat ons allerlaatste contact geweest.

Die eerste ochtend in Tunesië werd ik gewekt door een stralende zon die door een kiertje van de gordijnen heen kwam. Een warme gloed, precies op mijn gezicht. Peter lag nog te slapen. Zelf werd ik ongeduldig en ging snel mijn bed uit. Ik

trok de gordijnen open en ging het balkon op.

Het uitzicht was geweldig. De ruisende zee, vanaf die plek kon ik het precies zien, de golven die op het strand aankwamen. De zon, een strakblauwe lucht, het beloofde veel goeds.

Doordat ik de gordijnen had opengetrokken, was Peter ook wakker geworden. De warmte en het felle licht van de zon kwam onmiddellijk de kamer binnen stromen. Samen gingen we naar beneden waar een groots buffet klaar stond. Je kon het zo gek niet bedenken of je kon het er wel krijgen. Ondanks de grootte deed de ontbijtzaal gezellig aan. Toen we onze borden leeg hadden stond Peter direct weer op.

‘Wat ga je doen?’, vroeg ik.

‘Nog even wat lekkers halen’, antwoordde Peter. Nadat hij dit twee keer had gedaan stopte hij er toch maar mee. ‘Anders kom ik echt vierkant thuis en eerlijk is eerlijk, ik ben toch al de slankste niet’.

Lachend gingen we naar boven terwijl ik nog maar eens op zijn buik klopte. We hebben die ochtend nog een poosje op de kamer en het balkon gezeten waar we van het uitzicht genoten en volop samen hebben zitten kletsen.

Na een tijdje zijn we opnieuw naar beneden gegaan om de host te ontmoeten die rond het middaguur beneden zou zijn om een aantal tips te geven voor de dagen die voor ons lagen. Het was onze eerste ontmoeting met Mo, een bijzondere man en van oorsprong Tunesiër, maar goed Nederlands sprekend. Hartstochtelijk begon hij te vertellen, zowel in woorden als met gebaren. In die grote hal van het hotel wist hij in korte tijd een intiem sfeertje te creëren die aanstekelijk werkte. Zijn passie over zijn geboorteland en de manier zoals hij erover sprak gaf ons een levendig beeld over hoe het in dit land moest zijn. Heel snel wist hij ons enthousiast te maken voor een tweedaagse tour, iets wat wij nog nooit gedaan hadden.

‘Weten we zeker dat we dit willen’, hoor ik Peter nog vragen. ‘Normaal doen we dat nooit, omdat we niet als opgepakte sardientjes in een bus willen zitten met verplicht lachen om de grapjes van de reisleader’.

Ik was het helemaal met hem eens, dat is eigenlijk niet onze manier van vakantie vieren.

‘Maar dan hebben we in twee dagen tijd wel veel belangrijke dingen gezien van het land’, opperde ik. ‘En daarbij komen we dan ook in de Sahara en we maken gelijk een kamelentocht, dat is toch ook iets wat we willen meemaken’.

‘Tja, dat is wel lekker, kunnen we de rest van de dagen echt lekker uitrusten, uiteindelijk komen we daarvoor omdat we zo moe zijn’, zo vond ook Peter.

En dat was ook zo. Het doel van onze vakantie was uitrusten, nieuwe energie opdoen.

‘Het is zonde als we niets van het land zien, we zijn hier uiteindelijk nog nooit geweest’, was ons vervolgartument.

En zo besloten wij om voor het eerst tijdens een vakantie met een busreis van twee dagen mee te gaan. De rest van die dag zijn we langs de zee gelopen en

hebben we heerlijk geluierd aan de rand van het zwembad, met lekkere drankjes en hapjes binnen handbereik.

Op maandagmorgen was het de tweede dag dat ik wakker werd van opnieuw die stralende zon. Al vroeg, want om zeven uur zouden we opgehaald worden. Ondanks het vroege tijdstip was het al warm en we hadden het vermoeden dat het in de loop van de dag nog veel heter zou worden. We trokken daarom zo min mogelijk kleding aan, slechts een vest voor de eventuele koele avond ging mee. Verder hoefden er alleen maar wat toiletpullen, onze telefoons en het fototoestel mee. Onze papieren hebben we in de kluis gestopt en ook de rest lieten we in de hotelkamer. Dit alles op aanraden van Mo, hij adviseerde ons alles achter te laten en enkel een kopie van ons paspoort mee te nemen.

De bus bleek al aardig vol met toeristen te zitten, allemaal Nederlanders uit de verschillende hotels die in het gebied liggen. Een lange tocht stond ons te wachten. We hebben deze dag zoveel gezien en ondanks de lange rit, de vele kilometers die we hebben afgelegd en het inderdaad onvermijdelijke verplichte lachen om de grapjes van Mo, die onze reisleader was, was het een fantastische dag. De vorige dag was ons al opgevallen dat Mo erg enthousiast was over zijn land en tijdens die bustocht is dat opnieuw gebleken.

Onderweg zijn we een paar keer gestopt om bezienswaardigheden te bekijken. We waren bij het amfitheater in El Djem met zijn indrukwekkende geschiedenis en waarvan de bouw nog grotendeels in tact is. Daar in die tombes, waar vroeger de slaven zaten, wist Mo de groep zover te krijgen dat ze met zijn allen een 'lang zullen ze leven' zongen. Voor ons en nog een ander stel dat op huwelijksreis was, en voor Peter die twee dagen later jarig zou zijn. Dat was wel grappig en Mo kreeg het hiermee voor elkaar dat de groep uitgelaten raakte en steeds makkelijker met elkaar omging. Tenslotte waren we allemaal vreemden van elkaar.

Aan de uitgestrekte olijfbomenvelden die kilometerslang gerekt waren leek geen einde te komen. Vervolgens arriveerden we bij de grootste havenstad van Tunesië, Sfax, waar we op ons gemak iets hebben gedronken. Met grote vaart zijn we daarna door de slachtstraat gereden, dit ligt in Midden-Tunesië. Dit is één heel lange straat waar ongelooflijk veel geslachte schapen op hun kop hangen, gewoon langs de weg. Verderop begon de steenwoestijn waar we bij een dorp kwamen waar een huis uitgehakt in de rotsen lag. Hier wonen nog steeds woestijnbewoners die hier hun leven slijten. Het ruige, uitgestrekte gebied wat een maanlandschap leek en dat nog voor de Sahara ligt, was overweldigend om te zien. Het is het gebied waar veel films zijn opgenomen, zoals Star Wars en dergelijke. Zelf hebben we in deze streek veel foto's genomen, terugkijkend zijn het de laatste beelden waar we zelf echt van binnenuit stralend en gelukkig op staan.

Tussendoor kregen we een maaltijd aangeboden, waarbij de echte traditionele couscous werd geserveerd. Daar hadden we de mogelijkheid om een praatje te maken met medereizigers, wat een gezellig uurtje bleek op te leveren. Hierna gingen we naar de grootste oase van Tunesië, die in het midden van het land ligt en van waaruit de saharatocht voor ons begon. Daarvoor werd er nog één keer

gestopt en wie wilde kon de traditionele sjaal kopen waarmee je je gezicht kon bedekken. Mo raadde iedereen aan dit te doen met oog op de woestijn met het stuivende zand. Later heb ik beseft dat op het moment dat wij deze sjaals kochten dit het tijdstip is geweest dat Jordy het ongeval heeft gekregen waaraan hij enkele uren daarna is overleden.

Iedereen die in de bus zat ging mee op de kamelentocht. Met ons gezicht verborgen achter die gezichtssluier zijn we op de kamelen geklommen, die eigenlijk dromedarissen bleken te zijn. Toch bleef iedereen 'kamelen' zeggen, ook de Tunesiërs zelf.

Wie denkt dat we dit op een rustige manier konden doen, heeft het mis. Er stond een enorme wind, het fijne zand vloog continue om je heen. Waar we er eerst nogal lacherig om waren, bleken de gezichtssluiers nu een uitkomst te zijn. Je onbedekte huid zou anders echt gezandstraald zijn. Het op- en afstijgen op de kamelen was een kunststukje op zich. Een grote groep dieren lag bij elkaar en telkens als iemand opsteeg zag je dat dier de hoogte in komen en ontdekte je hoe groot ze eigenlijk waren. Met hun voorpoten gingen ze eerst omhoog waardoor je het gevoel had zo naar achteren te glijden. Je moest je echt heel stevig aan het zadel vasthouden. Het berijden op zich was even wennen, je wiebelde alle kanten op. De begeleiders waren allemaal erg aardig en zorgden ervoor dat de dieren bij elkaar bleven lopen. Peter reed voor mij en ik zag hem steeds verder wegzakken, omdat hij teveel naar achteren op het zadel zat.

'Je moet meer naar voren schuiven', schreeuwde ik. Door de gierende wind was het moeilijk om mij verstaanbaar te maken. 'Peter', gilte ik nog een paar keer. Eindelijk hoorde hij mij. 'Naar voren, anders val je eraf'.

Zowaar, het lukte hem om beter te gaan zitten. Hierdoor kon ook hij genieten van de tocht, want als je zo krampachtig jezelf moet vasthouden is het minder leuk. De woestijn intrekend met die grote groep kamelen zagen we de zon in al haar vrouwelijke pracht achter de oase ondergaan. Fel oranje met tussendoor blauwe strepen van de wolkeloze lucht, de hemel was gevuld met schitteringen die overal heen leken te schijnen. Het daglicht verdween in een snel tempo. Intussen had ik al de moed gevonden om het zadel los te laten, waardoor ik in staat was om foto's te maken. Een prachtig gezicht, de zon die verdween en plaats maakte voor een geweldige sterrenhemel. Rijdend door de woestijn, met enorme zandheuvels, de wind die onafgebroken door bleef waaien, met als uitzicht voor je alleen maar zandheuvels, eindeloze zandheuvels, kregen we een gevoel van vrijheid zoals je alleen maar op zulke momenten kunt ervaren.

Nooit zal ik dit gevoel meer vergeten. Achteraf zijn het de laatste momenten geweest dat ik me echt gelukkig heb gevoeld. Dat ik echt diep vanuit mijn binnenste heb kunnen genieten, echt heb kunnen lachen en stralen zonder me ergens zorgen over te hoeven maken.

In de loop van de tijd heb ik wel weer geleerd om te genieten van gebeurtenissen die in je leven voorkomen. Maar het echte levensgeluk, met de wetenschap dat je kinderen het allemaal goed doen, dat zij een leven leiden zoals ze het zelf graag

willen en wijzelf met een veelbelovende toekomst voor ons, dat intense gevoel van geluk, dat zal er nooit meer zijn.

Terugkerend naar de oase was er iemand die met haar mobieltje zat te bellen terwijl ze op een kameel zat. Daar is door iedereen nog zo om gelachen. Het was ook een erg gek gezicht.

‘Wel grappig’, riep ik nog. ‘Het is dat ik hem in de bus heb laten liggen, anders had ik het ook geprobeerd’.

Halverwege de terugweg begon mijn kameel als enige van de groep ineens heel raar te doen. Hij probeerde te bijten en liep gek. Ik begon het een beetje eng te vinden en riep de begeleider erbij. De hele groep moest stoppen en ik moest eraf waardoor ik een keer extra moest op- en afstijgen, wat ik minder leuk vond. Toen bleek dat de deken onder mijn zadel was weggeschoven en er een scherpe pin in de rug van het beest duwde. Bij elke stap begon het steeds meer pijn te doen. Logisch dat het dier ging protesteren.

‘Tuurlijk heeft niemand hier last van’, hoor ik mezelf nog zeggen. ‘Alleen bij mij gebeurt dit’.

Achteraf is gebleken dat dit het tijdstip was dat Jordy na verschillende langdurige reanimatiepogingen was overleden en Jeroen ons vanuit Nederland begon te bellen en probeerde te bereiken.

Al vrij snel mocht ik weer opstijgen en gingen we terug richting de bus. Alles zat onder het zand, je voelde het in je sokken, in je schoenen. Het schuurde langs je benen, langs je t-shirt.

‘En nu een heerlijke douche is momenteel de enige wens die ik heb’, zei Peter. Hij was niet de enige, iedereen dacht er zo over. Uitgelaten bereikten we na de kamelentocht het hotel, slechts een minuut of drie met de bus rijden daar vandaan, waardoor het weinig zin had om op dat moment mijn telefoon uit mijn tas te halen. Aan de rand van de Sahara verrees daar een gebouw, werkelijk schitterend. Het straalde één al luxe uit, met een welkomsthal die enorm groot was. Hier zouden we één nacht verblijven. Een dinerbuffet stond ons al op te wachten, een feestavond met het traditionele waterpijproken zou er op volgen. En dit alles met het vooruitzicht dat we de volgende dag bij het grootste zoutmeer van Afrika de zonsopgang zouden meemaken, met daarop volgend een jeepsafari door de woestijn.

De sleutels van de kamers werden door Mo aan ons uitgedeeld.

‘Ik ben benieuwd’, zei Peter. ‘Het zal wel een mooie kamer zijn als ik de rest van het hotel zo zie’.

En daar had hij gelijk in. Prachtig, het zag er geweldig uit. Bed mooi opgemaakt, een flesje drank, bloemen, alles was er om ons welkom te heten. Romantisch, zo was het in één woord samen te vatten. Precies zoals wij ons deze reis hadden voorgesteld, na het tegenvallende hotel van het jaar ervoor. ‘Helemaal toppie, hier komen wij de nacht wel door’, daar waren we het al snel over eens. Snel hebben we onze tas uitgepakt. Dat was zo klaar, uiteindelijk hadden we alleen spullen voor één nachtje bij ons. Alle andere zaken lagen immers gewoon

nog in het hotel waar wij de rest van de vakantie zouden verblijven. Allebei wilden we een snelle douche nemen om het zand van ons af te spoelen voordat we beneden lekker zouden gaan eten. Zonder iets te verwachten, keek ik toen eerst uit gewoonte mijn telefoon nog even na op eventuele binnengekomen berichten.